

ישראל חברים של אהרן מגד

מאת ש. י. סגול

בדומה לשלום-עליכם, עשוי להתאהב על הציבור לא פחות מ.הדווה ואני". לפי שגם הוא. גרישה פלוטקין, שקוף הוא בסיפור זה ככראי המרגיע ומכסה על תוכו של אדם כבדו. כמו כן יחבב הקורא אותו קורטוב של הומור בסיפוריו של א. מנד, כגון "מעשה בח' מור", ששמעים רבים משתמעים מתור כו: יש בו מיסוד הסאטירה, איזה שמץ מ.מספר המדינה" של עגנון; ויש שהמורו מהרהר מעין הרהוריו של "בלק" בסיפורו הנודע של עגנון; ויש שהוא עושה מעשי תענועים בדומה לחמורו של חזו ב.התייר הגדול" שלו; ויש שאינו אלא חמור סתם בן-אתון, שנתקנא בחמורים הגדולים אנשי-השם מעולם ואל מדרגתם לא הגיע. וגם הצחוק הזה שבקצת סיפוריו של א. מנד, המוכיר צחוק של "חדווה ואני", משובב הוא, רצוי הוא, אורח חשוב ונדיר בסיפור העברי; אך יכול אדם שימשול בו, שיעצור בו, כי אין זה הצחוק העולה מן המעמקים, אשר משם צולה גם הבכי...

בסיפורים "ברקה", "ביהודה ובגליל", "חגה של לאהלי", "בכי", "ערב עצוב", "יו ושם" של אהרן מגד, שנשתנה מקומם ולא נשתנה מולם, ואם בסיפורי ברקוביץ די לו לאדם שיתלה גורלם של עלובים בקולרם של מיסטר, זמן, יחסים חברתיים, אין אדם יכול לעשות זאת באנשי סיפוריו של מגד, שרובם יושבים בקיבוץ, עובדים ובני-חורין ובלתי תלויים בידי מיסטר מדכא, ואף-על-פי-כן רדופים הם ועלובי-חיים ואסירי-גורל. ועל כן מתבקש בסיפורים אלה טעם אחר, עולה מנכבים; שורש אחר, משורג במעמקים; אלא שאין המעמקים עולים בסיפוריו של א. מגד והוא כולו עשוי בספירה הנגלית לכל אדם, שדבר אין לו אל המופלא ואינו עוגן במוחלט, כדרך האמנות הפונה אל המהלם, בגיד גוד למדעים הרואים ליחסי בלבד ומשנים דעתם עם כל שינוי יחס... הכיבים סיפוריו של א. מגד על ציבור הקוראים, בהם הוא רואה עצמו ואמיתותיו ככראי, "גרישה פלוטקין" שלה, המספר רוב גלגוליו במגולוגים

ט"ו סיפוריו של אהרן מגד, הכלוד לים בספרו החדש "ישראל חברים" (הוצאת הקיבוץ המאוחד, תשט"ז), גם הם מספרים רצונו של מחברם, רצונו של אדם להועיל, ליישר דרכים, לתת לחיים אמיתם, תפארתם, הגיונם. לתת לו לברקה הדיג השותק את חברו המשלימו בניב ובהתפעלות ובי קול-ענות; לחונן את לאהלי המטפלת במעט אשר אינטימי, במעט חמימות של משכנות-אדם; לרחם זקן אחד על פי קבר ולתת לו יד ושם ושאר בישראל. רצון זה רצונם של רבים הוא, רצונו של מיטב האדם בהברה הישראלית החדשה, הסוציאליסטית, הלאומית, הלאומית במידה שהיא סר ציאליסטית, שהרי אי-אפשר לה לו בלי זו. נמצא סיפורו של א. מגד משרת את הרבים והטובים ועושה להם סה והווה להם אב, מיצר בצורתם, אומר לרץ רע ול' טוב טוב, אלא שגם הטוב וגם הרע חסרים בסיפורים אלה את ממד העומק, חתירה זו שהורגל בה הסיפור העברי אצל קצת מספרים בדורנו אין א. מגד שותף לה, אין הוא עודר עמם. קבוע הוא יותר מהם בטבורו של זמן וענייניה, אך פחות מהם הוא לוחץ על הזמן בדפוסי-אמנות. ואולם הזמן שלא נאחו בצבת האמנות אין לו קיום, היא, האמנות, המבשרת וה' אות לכל קידמה, סירובה של אמנות לדדוש על פני השטה, תשוקתה לשדר רבצו של אדם, תמיד קשורים הם במי' און לקבל ולקיים את מצבי החיים ומהלכיהם כמו שהם ובתשוקה לחולל בהם את השינויים ולהפכם ולכוונם אל דרכים חדשות. אם לא תדע לך שכן הוא, הבט אל סיפוריו של ברנר, של גנסין, רעיונותיהם שוב אין בהם הכוח לחיותם, שכבר נתיישנו ונתבלו אותם הרעיונות, אך סגולותיהם האמי נותיות עושות אותם עמודי-גבול בין ישן וחדש לעיניהם של מחדשי הסיפור העברי בדורנו, ריאליזם רומאנטי של ברנר, העשוי פשטות מודרה בגלוי מכל אמנות, היה לאמנות הותרת המ' פשטת כל עקמומית אדם עד היום, ריאליזם לירי של גנסין, המאזין לנפש עצמו ומגלה נגעי עצמו, היה יסוד לכל מספר חותר וסולל שאינו מרוצה מעצמו ומעמיתו ושאינו אומר טוב ומספיק להישגי דורו.

סיפורו של א. מגד אין חלקו עם אלה, מלא הוא את זולתו, כאפיקן גמור, אך לנפשו אינו קשוב ואין ייחוד לסיפורו, אין הוא החום בהותם אישי, רבים סיפרו כמותו לפניו ור' כים יספרו אחריו, מדרגה אמנותית שהשיג סיפורו של א. מגד כבר הושג גה בשעתה בסיפור העברי בידי י. ד. ברקוביץ, אלא שבידי ברקוביץ היה הישג זה ראשון בספרותנו החדשה ואיש לא קדם לו בכך, אותם תלושים, חלכאים, עלובים, רדופי גורלם הפרטי מאד, השכיחים כל כך בסיפורי בר' קוביץ, עולים בזכרון ומתחברים כח' ברים-לגורל אל אנשים דומים להם